

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет соціальних комунікацій
Кафедра інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Дипломна робота

**на тему: «Диверсифікація напрямів діяльності дитячих
бібліотек в умовах цифровізації суспільства»**

Виконав: студент магістратури
заочного відділення
спеціальності 029 Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа
Музика Ю. А.

Науковий керівник:
Мар'їна О.Ю., д.н. із соц. ком, доц.

Рецензент: заступник директора
Харківської обласної
бібліотеки для дітей
Драган Р. А.

Харків – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ	
1.1. Етап інституалізації бібліотек для дітей на території України (ХІ – ХІХ ст.)	8
1.2. Особливості організації дитячих бібліотек у добу визвольних змагань українського народу (1917—1921 рр.)	15
1.3. Становлення в Україні мережі бібліотек для дітей в ХХ – на початку ХХІ ст.	21
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА ЯК БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД	
2.1. Досвід організації функціонування дитячих бібліотек за кордоном	30
2.2. Сучасний стан та проблеми функціонування дитячих бібліотек України	37
РОЗДІЛ 3. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ФУНКЦІЙ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ	
3.1. Ускладнення традиційних функцій дитячих бібліотек	50
3.2. Іноваційні форми й методи діяльності бібліотек для дітей	62
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	92

ВСТУП

Діти — майбутнє нації. Від їх інтелектуального й духовного розвитку залежить впевнений поступ України до цивілізаційних цінностей європейської спільноти. Бібліотека є одним з базових соціальних інститутів, що посідає важливе місце в процесах формування й становлення дитини як продовжувача й новатора суспільного ладу й культурних традицій. Дитяча бібліотека нині має могутній арсенал соціалізації та гуманізації користувачів, їх виховання як патріотів та інтелектуалів. Якість та доступність дитячій частині населення України бібліотечних ресурсів та послуг є необхідною умовою її гармонійного входження у світове інформаційне співтовариство. Саме тому вивчення стану охоплення дитячого населення України інноваційними бібліотечними послугами є нині гостро актуальною проблемою. Не менш важливою є проблема розроблення теоретичних засад диверсифікації напрямів діяльності дитячих бібліотек в умовах цифровізації суспільства, створення конкурентних переваг бібліотек перед іншими соціокомунікаційними закладами.

Проблеми якісного бібліотечно-інформаційного обслуговування дітей здавна привертали увагу вітчизняних бібліотекознавців та відомих суспільних діячів. На початку ХХ століття питання організації роботи дитячих бібліотек були предметом дослідження В. Васильєва [18], Л. Хавкіної [119-121], Н. Рубакіна [101, 102], Е. Чарнолуської [127], В. Зеленко [53], А. Покровської [94], які заклали теоретичні основи якісного функціонування бібліотек цього типу та технологій формування у дітей культури читання.

Історію виникнення та розвитку бібліотек для дітей вивчали Д. І. Балика [6], Ю. М. Столяров [13], М. Васильченко [22, 23], Н. Добриніна [47], М. Зніщенко [55-57], Є. Мединський [83], Н. Фридьєва [118].

У другій половині ХХ ст. у ювенальному (від лат. *juvenilis* – юний) бібліотекознавстві найактивніше розроблялися фондознавчі питання. Так, у 50-60-х рр. особливості організації якісного обслуговування користувачів дитячих бібліотек висвітлювалися в практичному посібнику «Дитяча бібліотека» [38,

39]. Одним з найвідоміших фахівців цих років була А. Кулікова [65, 66]. У своїх працях вона розглядала переважно організаційно-методичні питання комплектування фондів дитячих бібліотек. Ці питання в історичному аспекті також плідно розробляла В. Макарова [74]. У 1980-90-і рр. вивченням фондознавчої проблематики займалася О. Маркіна, в 1995 р. вона видала навчальний посібник [81], що охоплює ключові питання ювенального бібліотечного фондознавства, визначила критерії відбору літератури для дитячих бібліотек, розглядала питання розвитку фондів для дітей, стан їх відповідності інформаційним запитам дитячої аудиторії.

У 1980-х рр. помітною подією в розробці теоретичних основ формування фондів дитячих бібліотек став захист кандидатської дисертації М. Васильченка, цілком присвяченої питанням комплектування фондів дитячих бібліотек. Її автор конкретизував стосовно до цих фондів загальні принципи комплектування, теорію ядра, теорію повноти фонду обласних дитячих бібліотек. Головними завданнями свого дослідження він вважав: вивчення розвитку фондів самостійних дитячих бібліотек; обґрунтування принципових вимог до відбору видань бібліотекою, яка обслуговує дітей-читачів; виявлення основних теоретичних положень щодо книжкового ядра та повноти дитячих бібліотек [23]. У першому десятиріччі XXI ст. М. Васильченко продовжував роботу в даному напрямку, розробляючи питання, пов'язані з проблемами формування та функціонування фондів сучасних дитячих бібліотек, розробкою принципів їх комплектування в умовах демократизації та інформатизації суспільства [19-22].

Величезний внесок у розробку теоретичних основ комплектування фондів дитячих бібліотек вніс Ю. Столяров. Він разом з О. Маркіною, Т. Соловев, О. Старовойтовою видали ґрунтовний навчальний посібник [13], у якому висвітили питання становлення й розвитку бібліотечного фонду для дітей, визначили особливості формування ядра фонду дитячих бібліотек, визначили концептуальні положення відбору дитячої та юнацької літератури: закон адекватності, принцип селективності, критерій цінності, принцип

толерантності; надали рекомендації щодо технології комплектування фондів дитячої літератури; визначили необхідне коло джерел комплектування на різних видах носіїв інформації, виходячи зі структури фонду дитячої бібліотеки.

У 1990-х рр. Н. Бачинська [8] та Н. Новікова [87, 88] розглядають питання, пов'язані з діяльністю клубів за інтересами при дитячих бібліотеках України та акцентують увагу на необхідності розвитку інноваційних бібліотечно-інформаційних продуктів та послуг, надають науково обґрунтовані рекомендації щодо їх активного запровадження в практику роботи бібліотек.

Важливо підкреслити, що важливим чинником гальмування розвитку креативних форм обслуговування користувачів дитячих бібліотек є недофінансування комплектування бібліотечних фондів, неможливість залучити користувачів внаслідок застарілого видавничого репертуару та матеріально-технічного оснащення технологій надання бібліотечних сервісів. У цьому контексті корисними було ознайомлення з працями Я. Бондаренко та І. Базиленко [15], Л. Бурдонос [16], Т. Галамаги [28], М. Женченка [48], Е. Огар [89] та ін. Проблеми та перспективи розвитку дитячої книги в мультимедійному середовищі України досліджувала О. Литвиненко у кандидатському дисертаційному дослідженні [69], захищеному у 2011 р. У процесі розробки означеної проблематики дослідниця вивчала питання особливостей формування мультимедійних фондів дитячих та юнацьких бібліотек України [68, 70] та організації на їх основі привабливих інноваційних сервісів для користувачів.

Н. Дзюба та А. Кобзаренко [42], Т. Щукіна [131-134], а також Н. Солонська разом з В. Матусевич [106] вивчають особливості процесів формування інформаційної культури читачів за допомогою електронних ресурсів, сучасні досягнення бібліотек для дітей щодо створення електронних інформаційних продуктів, вплив комп'ютеризації на функціонування дитячих бібліотек, особливості створення в них медіа-центрів.

Проблеми кризи дитячого читання, особливості створення та функціонування веб-сайтів як джерел представлення продуктів та послуг

дитячих бібліотек в Україні та за кордоном досліджують І. Торлін [114-117] та О. Литвиненко [68-70].

Вплив новітніх інформаційних технологій на технології формування електронних ресурсів в обласних бібліотеках України для дітей, а також питання створення корпоративного інформаційного простору з метою обміну створеними дитячими бібліотеками країни електронними продуктами та послугами досліджувала А. Кобзаренко [62].

Вагомий вплив на діяльність дитячих бібліотек України мало затвердження у 2015 р. на саміті ООН Глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР). Базові аспекти та можливості участі бібліотек в реалізації ЦСР були розкриті В. Пашковою [92] як віце-президентом Української бібліотечної асоціації та нині адаптуються дитячими бібліотеками України відповідно до їх специфічних завдань. Цьому сприяє розроблення Урядом України Національної доповіді Цілі сталого розвитку для дітей України, в які представлені результати адаптації 16 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки дитячого віку. В контексті означених цілей головними напрямками діяльності дитячих бібліотек стають наступні: забезпечення рівного доступу до інформації дітям усіх соціальних прошарків, національностей, статі, стану здоров'я та інтелектуального розвитку; активне запровадження екологічних проектів, проектів з неформальної освіти та профорієнтації, проектів щодо популяризації ідей здорового способу життя, безпеки життя, гендерної рівності, якісної освіти, набуття цифрових навичок.

З вищесказаного можна зробити висновки, що проблеми підвищення якості функціонування дитячих бібліотек цікавлять не лише фахівців вузького профілю, але й вчених з інших галузей науки, а отже проблеми, пов'язані з визначенням напрямів диверсифікації діяльності дитячих бібліотек в умовах цифровізації суспільства, є нині гостро актуальними.

Мета дипломного дослідження – визначення історичних трансформацій та напрямів диверсифікації діяльності дитячих бібліотек України в умовах соціокомунікаційних змін.

Завдання дослідження:

- встановлення особливостей зародження та основних етапів розвитку в Україні спеціалізованих дитячих бібліотек;
- з'ясування сучасного стану функціонування мережі бібліотек для дітей в Україні;
- виявлення кращого закордонного досвіду організації багатофункціонального соціокомунікаційного простору бібліотек для дітей;
- встановлення векторів диверсифікації функцій та напрямів діяльності бібліотек для дітей, вплив на цей процес цифрових технологій;
- обґрунтування перспективних напрямів розбудови в бібліотеках для дітей багатофункціонального соціокомунікаційного простору.

Об'єктом дослідження є бібліотеки для дітей.

Предмет дослідження – напрями диверсифікації діяльності дитячих бібліотек України в умовах цифровізації суспільства.

У ході дослідження були використані наступні дослідницькі підходи: історичний, системно-функціональний, соціокомунікативний, а також методи: термінологічний, порівняльний, статистичний, аналіз бібліотечної документації, контент-аналіз веб-сайтів дитячих бібліотек України.

Структура дипломної роботи підпорядкована досягненню мети і завданням дослідження, вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакумова Н. Что познаешь – то и пожнешь // Библиотека. 2001. № 9. С. 27-30.
2. Алиферова Л., Руфанова С. Роль новых компьютерных технологий в формировании информационной культуры детей и юношества // Науч. и техн. б-ки. 1998. № 2. С. 155-160.
3. Архипчук Ю. Интернет – дітям // Бібл. планета. 2000. № 1. С. 23-24.
4. Архипчук Ю. [Інформаційний портал «Діти України»] // Відкритий світ. 2001. № 4. С. 14.
5. Афонін О. Камо грядеші, українська книго?! // Друкарство. 2004. № 5. С. 8-10.
6. Балика Д. Бібліотеки минулого: Культурно-історичний нарис. Київ, 1925. 118 с.
7. Бардашевська Г. Регіональна віртуальна бібліотека для дітей // Нові обличчя бібліотек та організацій: від надій до партнерства і професіоналізму. К., 2001. С. 135-138.
8. Бачинська Н. Діяльність клубів за інтересами в дитячих бібліотеках України // Вісн. Кн. палати. 1998. № 3. С. 15-17.
9. Безручко Н. Діти в інформаційному просторі суспільства // Публічні бібліотеки. Київ, 1998. С. 91-101.
10. Безручко Н. Інформаційна культура та формування особистості дитини // Бібліотека. Інформація. Суспільство. К., 1998. С. 252-255.
11. Берз Н. Комплектування дитячої бібліотеки у світлі завдань комуністичного виховання // Бібліотека в соціалістичному будівництві. 1934. № 6. С. 10-23.
12. Библиотечная этика в странах мира / Рос. библ. асоциации: Секция по библиотечной политике и законодательству. СПб. : Рос. нац б-ки, 2002. С. 73.

13. Библиотечный фонд для детей / Ю.Н. Столяров, А.В. Маркина, Т.Н. Соловец, О.Р. Старовойтова; под ред. Ю.Н. Столярова. М. : Школьная библиотека, 2005. 248 с.
14. Богза Н. Библиотека і регіон: система інформаційних комунікацій території // Бібл. планета. 2000. № 1. С. 10-11.
15. Бондаренко Я., Базиленко И. Книжки, в которые играют, игры, которые читают: игровая деятельность как одно из направлений работы детской библиотеки // Світ дитячих бібліотек. Режим доступа : http://www.chl.kiev.ua/UKR/magazin/Svit_n20/10.htm.
16. Бурдонос Л. Еволюція розвитку й сучасний стан видання літератури для дітей та юнацтва в Україні періоду незалежності // Вісн. Кн. палати. 1999. № 12. С. 20-23.
17. Бюлетень соціологічної служби: Підсумки соціологічного дослідження «Проблеми підвищення соціального престижу бібліотеки для дітей у сучасних умовах» / ДБУ для дітей. К., 1991. Вип. 2. 24 с.
18. Васильев В. Н. Руководство для формирования и содержания в порядке общественных, земских, школьных и частных библиотек. М., 1908. 207 с.
19. Васильченко М. П. Засади комплектування фонду шкільної бібліотеки // Шк. б-ка [Україна]. 2005. № 9. С. 24-25.
20. Васильченко М. П. Соціальні функції шкільних бібліотек // Шк. б-ка [Україна]. 2006. № 4. С. 89-92.
21. Васильченко Н. П. Принципы формирования библиотечных фондов // Науч. и техн. б-ки. 2006. № 7. С. 20-28.
22. Васильченко Н. П. Про функції дитячої бібліотеки // Библиотека. 1993. № 1. С. 15-17.
23. Васильченко Н. П. Современные проблемы комплектования фондов детских библиотек (на примере Украинской ССР) : автореф. дис. канд. пед. наук: (05.25.03 – Библиография и библиотековедение) / Моск. гос. ин-т культуры. М., 1975. 29 с.

24. Викери Д. Реорганизация в Британской библиотеке с целью отладки процесса комплектования электронных ресурсов // Науч. и техн. б-ки. 2001. № 3. С. 113-118.
25. Вилегжаніна Т. Україна в інформаційно-бібліотечному просторі Бібл. планета. 2006. № 3. С. 4-6.
26. Влащенко Л., Грищенко Т., Нікітенко О. Технологія створення колекції повнотекстових електронних видань у бібліотеках // Бібл. форум України. 2005. № 4. С. 26-30.
27. Галамага Т. Дитяча бібліотека як інститут дитинства // Вісн. Кн. палати. 1999. № 7. С. 11-12.
28. Галамага Т. Що видається для дітей в Україні // Вісн. Кн. палати. 1998. № 4. С. 10-13.
29. Глобальні цілі сталого розвитку 2030 [Електронний ресурс] : [рекомендації розроблених офісом координатора системи ООН в Україні та знаходяться у відкритому доступі на сайті офісу]. <https://goo.gl/mqwZuk>(дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
30. Гордієнко А. Дитяча бібліотека як чинник детермінації культурних процесів / А. Гордієнко // Вісн. Маріупольського державного університету. Серія : Філософія, культурологія, соціологія. 2016. Вип. 11. С. 78-86.
31. Грет Г. Бібліотечний колектор як спеціалізоване книготорговельне підприємство // Вісн. Кн. палати. 2005. № 10. С. 26-27.
32. Гречко Г. Библиотека для детей – эпицентр информационной поддержки образования и его индикатор // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 2000. Т.2. С. 713-715.
33. Гречко Г. В партнерстве со школой // Библиогр. 2000. № 2. С. 75-80.
34. Гречко Г. Служба информационного комфорта семьи в библиотеке как синтез традиций и новаций // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 2001. Т.2. С. 977-981.

35. Гречко Г. Школьные годы чудесны, если компьютер и книги интересны // Мир библиогр. 1999. № 7. С.72-76.
36. Гуревич Р. Профіль книжкового фонду дитячої бібліотеки // Бібліотека в соціалістичному будівництві. 1934. № 3. С. 22-30.
37. Дети и библиотеки в меняющейся медиасреде. М. : Шк. б-ка, 2004. С. 280-281, 303-307.
38. Детская библиотека. М., 1958. Вып. 3. 230 с.
39. Детская библиотека. М., 1967. Вып. 4. 214 с.
40. Детская книга и Интернет: реальность цифровая, альтернативная и дополненная. Книга в облаках // Университетская книга. 2013. № 12. С. 16-18.
41. Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології / відп. за випуск А.С. Кобзаренко; ред. Л.І. Стахурська. Київ : ДБУ для дітей, 2001. Вип.1. Огляд діяльності бібліотек України для дітей. Київ, 2001. 40 с.
42. Дзюба Н., Кобзаренко А. Информационный потенциал электронных ресурсов детских библиотек Украины // Світ дитячих бібліотек. [http:// www.chl.kiev.ua/UKR/magazin/Svit_n15/10.htm](http://www.chl.kiev.ua/UKR/magazin/Svit_n15/10.htm).
43. Дзюба Н. Користувач бібліотеки для дітей як споживач інформації // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2003. Вип. 11. С. 153-167.
44. Дзюба Н., Архипчук Ю. Первые шаги: из опыта обучения основам компьютерной грамотности и работе в Интернет // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 2000. Т.2. С. 708-710.
45. Дзюба Н., Кобзаренко А. Электронные ресурсы детских библиотек Украины и формирование информационной культуры читателей // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 2001. Т.2. С. 900-902.
46. Дзюба Н., Торлин И. Web-site детской библиотеки: каким ему быть? // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 1999. Т. 2. С. 513-515.

47. Добрынина Н. Е. Соратники мои, библиотекари. Полвека в Ленинке. М. : Пашков дом, 2004. С. 105.
48. Женченко М. Дитяча література в електронному форматі: типологічна характеристика, бізнес-моделі // Вісн. Кн. палати. 2016. №5. С. 14-17.
49. Задо Е.Г. К планированию комплектования детских библиотек // Красный библиотекарь. 1929. № 1. С. 32-39.
50. Зак Е. К планировке комплектования детских библиотек // Красный библиотекарь. 1929. №1(3). С. 32-39.
51. Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи. У 2 ч. Ч 2: Правове регулювання у сфері видавничої та бібліотечної діяльності: Темат. Добірка. Київ, 2000. С. 12-190.
52. Звіт Львівської обласної бібліотеки для дітей за 2018 р. <https://lodb.org.ua/pro-biblioteku/zvit-pro-robotu-2018>.
53. Зеленко В. А. Керівництво дитячим читанням. М., 1915. 213 с.
54. Земсков А. И. Электронные библиотеки : учеб. для вузов. М. : Либерей, 2003. 351 с.
55. Зніщенко М. Добра Д.Ю. – засновниця першої публічної бібліотеки для дітей // Вісн. Кн. палати. 1997. № 10. С. 33-36.
56. Зніщенко М. П. Організація бібліотечного обслуговування дітей в добу визвольних змагань українського народу (1917-1921 рр.) // Вісн. Кн. палати. 1998. №2. С. 28-33.
57. Зніщенко М. П. Становлення та розвиток публічних бібліотек для дітей в Україні (1900-1939 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 1998. 17 с.
58. Иванова Г. А, Чудинова В.П. Библиотечная работа с детьми зарубежом. М., 1999. С. 126, 134-143.
59. Киричук О.В. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України / О.В. Киричук // Основи національного виховання. Київ, 1993. 187 с.

60. Кисловская Г. А. Международная деятельность как фактор развития библиотечно-информационного пространства // Вестн. БАЕ. 2007. № 1. С. 62-65.
61. Кленов А. В. Техника школьной библиотеки. М., 1938. 138 с.
62. Кобзаренко А. Дитячі бібліотеки: нові часи, нові можливості / А. Кобзаренко // Бібл. планета. 1998. № 2. С. 30-32.
63. Красножон В. Комп'ютерні технології в інформаційно-бібліографічній роботі дитячої бібліотеки // Основні аспекти та прогресивні технології діяльності дитячих бібліотек. Київ, 1998. С. 46-51.
64. Крук Н.В. Электронные ресурсы школьной библиотеки // Шк. б-ка. 2004. № 9-10. С. 29-31.
65. Куликова А. Г. Вопросы комплектования и использования фондов земских библиотек // Библиотеки СРСР. М., 1968. Вып. 39. С. 56-69.
66. Куликова А. Г. Текущие поступления и их использование в земских библиотеках // Сов. библиотековедение. 1975. № 3. С. 21-31.
67. Кэрролл Ф. Л. Руководство для школьных библиотек : междунар. федерация библиот. ассоциаций и учреждений. Профессиональные доклады ИФЛА № 20. – М. : Рудомино, 1997. 64 с.
68. Литвиненко О. О. Веб-сайт дитячої та юнацької бібліотеки як інноваційний інструмент залучення користувачів до читання // Вісн. Харк. держ. академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 27. С. 139-147.
69. Литвиненко О.О. Дитяча книга в мультимедійному середовищі: сучасний стан та перспективи розвитку : автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком. — 27.00.03 — книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. Харків, 2011. 30 с.
70. Литвиненко О. О. Сучасний стан фондів електронних видань дитячих та юнацьких бібліотек України / О. О. Литвиненко // Вісн. Харк. держ. академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 28. С. 131-139.
71. Литвинова Н. Возьмемся за руки, друзья, чтоб не пропасть нам в Интернете! // Библиотека. 2001. № 12. С. 20-23.

72. Лукаш О. Дитяча бібліотека – центр додаткової освіти // Бібл. планета. 2000. № 4. С.13.
73. Мазняк Н. Н. Библиотека – открытый мир / Н.Н. Мазняк. СПб., 1999. С. 14-19.
74. Макарова В. Н. Книжные фонды земских библиотек и пути улучшения их использования // Сб. метод. статей по библиотековедению и библиографии. 1968. Вып. 25. С. 190-201.
75. Манифест ИФЛА про Интернет // Шк. б-ка. 2003. № 2. С. 20 - 21.
76. Марголіна А. Н. Бібліотека юного читача // Комуністична освіта. – 1933. № 8. С. 71-75.
77. Марголіна А., Гуревич Р. Дещо з питань бібліотечної роботи з дітьми на Україні // Бібліотека в соціалістичному будівництві. 1931. № 1. С. 41-48.
78. Марголіна А., Зінгерман О. До питання про основні засади комплектування дитячої бібліотеки // Матеріали до комплектування дитячої бібліотеки. Харків – Київ, 1929. Вип. 1. С. 9-15.
79. Марголіна А., Перліна Н. За планову організацію дитячого читання // Вироб. думка. 1930. № 16. С. 3-8.
80. Марголіна А.Н. Формування читацьких навичок у дітей і підлітків // Червоний бібліотекар. 1928. № 1. С. 45.
81. Маркина А. В. Библиотечный фонд для детей: становление, назначение, структура. М., 1995. 112 с.
82. Матвеева И. Ю. Информационно-библиографическая служба юношеской библиотеки: направления деятельности // Библиотековедение. 2007. № 2. С. 45-49.
83. Медынский Е. Н. Братские школы Украины и Белоруссии в XVI-XVII столетиях и их роль в воссоединении Украины и России. М., 1954. 143 с.
84. Національна система електронного інформаційно-бібліотечного ресурсу // Бібліотечна планета. 2000. № 1. С. 5.

85. Некрасов Д. Книга XXI века // Секретарь-референт. 2006. № 11. С. 62-65.
86. Нелидова Е. К вопросу комплектования детской библиотеки // Красный библиотекарь. 1924. № 8. С. 55-59.
87. Новікова Н. Дитячі бібліотеки в культурі України другої половини ХХ ст. : монографія. Київ : КНУКіМ, 2005. 281 с.
88. Новікова Н. Культурно-просвітня діяльність бібліотек для дітей: інновації, дослідження // Бібл. вісн. 2004. № 1. С. 10-13.
89. Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби) : монографія. Львів : Світ, 2012. 320 с.
90. Осмоловский И. Детские книги в цифровом варианте: насколько актуально? // Книжная индустрия. 2013. № 7 (109), сентябрь. С. 52.
91. Основні аспекти та прогресивні технології діяльності дитячих бібліотек : зб. наук. пр. / під ред. В.К. Снар. Київ, 1998. С. 68.
92. Пашкова В. Бібліотеки і реалізація порядку денного ООН до 2030 року // Бібліотечна планета. 2017. № 1. С. 6–10.
93. Погребняк Г. Становлення та розвиток дитячих бібліотек України. Київ, 2003. 92 с.
94. Покровська А. К. Про роботу в дитячих і шкільних бібліотеках. Основні положення й практичні прийоми. М., 1918. С. 66.
95. Про бібліотеки і бібліотечну справу, зі змінами і доповненнями, внесеними відповідним законом України від 16 березня 2000 р. // Голос України. 2000. № 7. С. 13-18.
96. Про національну програму інформатизації : Закон України // Голос України. 1998. № 65. С. 5.
97. Про обов'язковий примірник документів : закон України від 10.04.1999 р. // Вісн. Кн. палати. 1999. № 5. С. 26-28.
98. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її

реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

99. Прокошева Т. Політика Міністерства культури і мистецтв в галузі створення та інтеграції інформаційних ресурсів українських бібліотек: за матер. доп. на Всеукр. наук.-практ. конф. // Бібл. планета. 2000. № 4. С. 2-5.

100. Репіна К. Природа інновацій у книговиданні для дітей: явища, процеси, технології // Національна бібліотека України для дітей.: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/202> (дата звернення: 01.03.2016).

101. Рубакин Н. А. Среди книг. М., 1911. 424 с.

102. Рубакин Н. А. Среди книг / Н. А. Рубакин. СПб., 1914. 185 с.

103. Рябоконт Л. Дитяча журналістика – в Інтернет // День. 2001. 13 січ. – С. 2.

104. Сафонова Т. Дитячі бібліотеки України: соціокультурний аспект // Вісн. Кн. палати. 2017. №7. С. 10-14.

105. Севилья Ж. Первая любовь и другие неприятности, или Что читают дети // За рубежом. 1997. № 4. С. 15.

106. Солонська Н, Матусеевич В. Міжнародна наукова конференція «Бібліотечно-інформаційні ресурси: формування й розвиток» // Бібл. вісн. 1999. № 6. С. 25.

107. Соляник А. А. Система документопостачання бібліотечних фондів: закономірності розвитку : монографія. – Харків : ХДАК, 2005. 229 с.

108. Степанова Л. В. Ребенок вне культуры // Библиотека. 2002. №12. С. 21.

109. Столяров Ю.Н. Размышления про библиотечную этику // Науч. и техн. б-ки. 2003. № 4. С. 136.

110. Стрелкова Е. Книга и детская библиотека – фактор гуманизации электронных ресурсов для ребенка // Детское чтение: Феномен и традиция в конце XX столетия. СПб, 1999. Ч.1. С. 86-92.

111. Стыкалина О.С. Книжный рынок: издатели – читатели – книги / О.С. Стыкалина // НТИ. 2006. № 6. С. 12.

112. Сухацька Т. Будеш читати – будеш усе знати, а отже робитимеш усе добре для своєї країни Т. Сухацька // Друкарство. 2006. № 4. С. 60-61.
113. Торлин И. Автоматизация детских библиотек: проекты и реальность // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 1998. Т.1. С. 178-180.
114. Торлин И. Из опыта создания рекомендательного указателя литературы для детей // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 1997. С.430-431.
115. Торлин И. Книга и компьютер в чтении детей: Соперники? Соратники? // Детское чтение: Феномен и традиция в конце XX столетия. – СПб., 1999. – Ч.1. – С. 92-99.
116. Торлин И. Право на информацию и детские библиотеки в условиях глобальной информатизации общества // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 2001. Т.2. С. 903-906.
117. Торлин И. Web-сайты детских библиотек: соврем. состояние и перспективы развития // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: 9-я междунар. конф. «Крым – 2002». Судак, 2002. Т. 2. С. 810-815.
118. Фридьева Н. Я. Жизнь для просвещения народа (Про деятельность Х.Д. Алчевской). М. : Книга, 1963. 100 с.
119. Хавкина Л. Б. Детские библиотеки // Вест. воспитания. 1910. № 4. С. 149-161.
120. Хавкина Л. Б. Книга и библиотека. М. : Наука, 1918. С. 88, 102.
121. Хавкина Л.Б. Книги для детей дошкольного возраста // Вест. воспитания. 1912. № 5. С. 66-68.
122. Хавкина Л.Б. Нью-Йоркская публичная библиотека. М. : Издание автора, 1914. С. 32-33.
123. Хавкина Л.Б. Руководство детским чтением // Вест. воспитания. 1916. № 4. С. 5-12.

124. Хагерлид Я. Система публикаций открытого доступа в Швеции. Обзор за 2002-2005 гг. // Науч. и техн. б-ки. 2006. № 8. С. 48-65.
125. Харьковская И. Путь в информационное общество начинается с детства // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества. М., 1998. Т.2. С. 571-573.
126. Цілі сталого розвитку для дітей України: національна доповідь. <http://knowledge.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/SDGsForChildren>.
127. Чарнолуцкая Е.М. Взаимодействия библиотеки и школы в Америке. М., 1911. 187 с.
128. Чачко А. Базовые ценности и трансформация современной библиотеки // Библиотековедение. 2000. №4. С. 26-30.
129. Чачко А. Развивающаяся библиотека в информационном обществе. М. : Либерия, 2004. 88 с.
130. Шрайберг Я. Автоматизация как новое научное направление в библиотечно-информационной области. Десять главных принципов автоматизации // Науч. и техн. б-ки. 2000. № 2. С. 5-11.
131. Щукіна Т. Електронна бібліотека для дітей // Вісн. Кн. палати. 2003. № 1. С. 25-26.
132. Щукіна Т. Електронні інформаційні продукти бібліотек для дітей // Вісн. Кн. палати. 2001. № 8. С. 29-31.
133. Щукіна Т. Комп'ютер у бібліотеці для дітей // Вісн. Кн. палати. 2000. № 2. С.7-8.
134. Щукіна Т. Медіацентр для дітей та юнацтва // Вісн. Кн. палати. 2000. № 9. С. 3-5.
135. Янушевич Н. Новые технологии – путь к информационному обществу // История становления и развития Центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара г. Севастополя. Севастополь, 2001. С.119-122.